

היום נלמד בעזרת ה':

זבחים דף צב

אמר רב הונא: נסכים שנטמאו בעזרה, עושה להם מערכה (של עצים) על הרצפה בעזרה ושורפם, ולא יוציאים לחוץ, שנאמר "וְכָל חֲטָאת אֲשֶׁר יִבָּא מִדָּמָה אֶל אֹהֶל מוֹעֵד לְכַפֵּר בְּקֹדֶשׁ לֹא תֵאָכֵל בְּאֵשׁ תִּשְׂרֹף", ומפסוק זה אנו מרבים כל פסולי קדשים שנטמאו בעזרה שיהיו נשרפים בעזרה.

א"ל שמואל לרב חנא בגדתאה: תביא לי עשרה אנשים ואומר לך בפניהם, שההלכה היא שנסכים שנטמאו עושה להן מערכה בפני עצמן ושורפם.

👉 הדרן עלך כל התדיר

פרק אחד עשר. משנה: דם חטאת: דם קרבן חטאת שניתז על הבגד של הכהן, הבגד טעון כיבוס. [יש מפרשים משום שאסור להוציא את הדם מחוץ לעזרה, ויש מפרשים משום שהדם לא יגיע לידי נותר. עיין רמב"ן ורשב"ם].

אע"פ שאין הכתוב מדבר: את הדין הנ"ל לומדים מהפסוק "ואשר יזה מדמה על הבגד ... תכבס במקום קדוש". אמנם הפרשה הזו מדברת בחטאות הנאכלות שהן 'החטאות החיצונות', שהרי נאמר "במקום קדוש **תאכל**". אלא שנאמר "תורת החטאת" ללמד שיש 'תורה אחת' לכל החטאות, בין החיצונות הנאכלות ובין הפנימיות שאינן נאכלות.

חטאת פסולה אין דמה טעון כיבוס: כי כתוב "אשר יזה" ללמד שדוקא דם שראוי להזאה על המזבח, אם הוא יזה על הבגד צריך לכבס אותו, ולא דם של חטאת פסולה שאינו ראוי להזאה. ואין הבדל אם היה לדם 'שעת הכושר' או לא. והמשנה מבארת מה היא שעת הכושר? שהדם היה כשר, ואחר כך הוא נפסל בלינה, או שהוא נטמא, או שהוא יצא מחוץ לעזרה. ואיזה הוא דם שלא היה לו שעת הכושר? שהחטאת נשחטה חוץ לזמנה, או חוץ למקומה, או שקיבלו אנשים פסולים את דמה. שמעולם היא לא היתה כשרה.

גמרא: דם חטאת (שמתה) שניתז כו': הגמרא מקשה, אם יש לנו לימוד מ"תורה אחת" לכל סוגי החטאות, אם כן גם חטאת העוף שהוזה מדמה על הבגד, הבגד צריך להיות טעון כיבוס. ומדוע כתוב בכרייתא - יכול תהא דם חטאת העוף טעון כיבוס? תלמוד לומר "**זאת תורת החטאת**" דוקא זאת (חטאת בהמה) ולא חטאת העוף.

ריש לקיש מתרץ: נאמר בפרשה שם "**תשחט החטאת**" ללמד שדוקא דם חטאת בהמה הנשחטת טעון כיבוס, ולא דם חטאת העוף הנמלקת.

קושיא: ואימא בנאכלות הכתוב מדבר כדכתיב "**במקום קדוש תאכל**" אבל פנימיות לא: אולי נלמד מהפסוק הזה שחטאות החיצונות וחטאת העוף טעונות כיבוס, כי הם נאכלות, אבל לא חטאות הפנימיות כי אינן נאכלות. תירוץ: רבי רחמנא "תורת": נאמר "תורת החטאת" לרבות חטאות הפנימיות. כנ"ל. קושיא: אי הכי אפילו חטאת העוף נמי? תירוץ: מיעט רחמנא "זאת": נאמר "זאת תורת החטאת" למעט אותה. כנ"ל. קושיא: ומה ראית? מדוע אתה מעדיף לרבות את החטאות הפנימיות, ולמעט את חטאת העוף, ולא להיפך? תירוץ: מסתברא דחטאת וכו': מסתבר יותר לרבות את חטאות הפנימיות על פני חטאת העוף, בגלל שחטאות הפנימיות דומות לחיצונות בדברים הבאים: 'בהמה, שחיטת, צפון, וקבלת כלי, וקרן, ואצבע, וחודה, ואישים'. כלומר שתייהן באות מבהמה, וטעונות שחיטה, ודוקא שחיטה בצפון. וטעונות קבלת הדם בכלי, ומתן דם על קרן המזבח, באצבע, על חודה של קרן. ואת האימורים מקטירים באש. את כל זה לא עושים בחטאת העוף. קושיא: אדרבה, חטאת העוף הוה ליה לרבוויי, שכן 'חוץ כמותה ואכילה כמותה': היה לנו לרבות את חטאת העוף בגלל שהיא דומה לחטאת החיצונית, בכך שנותנים את דמה 'בחוץ' כלומר במזבח החיצון שבעזרה, ולא בהיכל, וכן אוכלים את בשרה. מה שאין כן חטאת הפנימית שנותנים את דמה בפנים ולא אוכלים את בשרה. תירוץ: הנך נפישין: יש הרבה יותר דברים דומים בין חטאת הפנימית לחטאת החיצונית, מאשר לחטאת העוף.

רב יוסף מתרץ: נאמר בפרשה של כיבוס הבגד שהוזה עליו דם "הכהן המחטא אותה יאכלנה". מהלשון "יאכלנה" משמע שמדובר דוקא בחטאת הזאת שהוא אוכל אותה, ולא בחטאת אחרת. ובהכרח שהפסוק בא למעט חטאת הנאכלת, והוא בא

לומר שדוקא את זו שהוא אוכל הוא מכבס את בגדיו אם הוזה מדמה עליהם, ולא חטאת העוף הנאכלת שאם הוזה מדמה על בגדיו אינו צריך לכבסם.

קושיא: ואלא "זאת" למה לי? אם כן מדוע צריך את "זאת" למעט חטאת העוף?
תירוץ: אי לאו "זאת" הוי אמינא "יאכלנה" אורחיה דקרא, קמ"ל: בלעדי המיעוט של "זאת", היינו חושבים ש"יאכלנה" אינו בא למעט חטאת אחרת, אלא הפסוק מדבר בסגנון כזה כאילו מדובר בחטאת מסוימת שהוא שוחט אותה ואוכל אותה (כמו שנאמר שם "תישחט החטאת", "כל אשר יגע בבשרה", כאילו מדובר בחטאת מסוימת).

רבה אמר: רבה מתרץ תירוץ אחר על שאלת הגמרא למעלה (על דברי ריש לקיש), מה ראית לרבות חטאת הפנימית מ"תורת החטאת" ולא למעט אותה מ"זאת"?

נאמר "ואשר יזה מדמה על הבגד ... תכבס", הפסוק מדבר על חטאות הניזאות, דהיינו חטאות הפנימיות שמזים מדמם על המזבח הפנימי, ולא על חטאות החיצונות שנותנים מדמם באצבע במריחה על הקרן. אלא שאנו לומדים מ"תורת החטאת" לרבות גם חטאות חיצונות. ולכן מכיון שעיקר דין כיבוס נאמר בחטאות הפנימיות, אין מקום לומר שהם יתמעטו מ"זאת".

קושיא: והא תנא 'אע"פ שאין הכתוב מדבר אלא בנאכלות': אם הדין של כיבוס נאמר בפסוק על חטאות הפנימיות, מדוע התנא של משנתנו אומר שהכתוב מדבר בחטאות הנאכלות (דהיינו החיצונות)? היה עליו לומר שהכתוב מדבר בחטאות הפנימיות! **תירוץ:** לענין מריקה ושטיפה, אבל לענין כיבוס "אשר יזה" כתיב: כוונת התנא לומר כך. אפילו שהפרשה מדברת שם גם על חטאות הנאכלות, כי הפרשה מדברת גם על שטיפה והגעלה של כלי שבלע מהקרן. בכל אופן הדין של הזיה על הבגד נאמר רק בחטאות הפנימיות והחיצונות, כי עיקר הדין נאמר על הפנימיות ומהריבוי של "תורת החטאת" לומדים גם לחיצונות.

קושיא: אי הכי 'אחד הנאכלות ואחד הפנימיות'? 'אחד הפנימיות ואחד הנאכלות' מיבעי ליה! אם כן המשנה היתה צריכה להמשיך ולומר, שדין כיבוס נוהג בפנימיות וגם בנאכלות, ולא להיפך! כי עיקר הדין נאמר בפנימיות. **תירוץ:** תני 'אחד הפנימיות ואחד הנאכלות': אכן יש לגרוס הפוך.

קושיא: אי הכי חטאת העוף נמי: אם כן מדוע אנו לא לומדים את דין כיבוס גם לחטאת העוף? והרי גם בה יש דין הזאה על המזבח כמו בחטאות הפנימיות. תירוץ: מיעט רחמנא "זאת". קושיא: אי הכי חיצונה נמי לא! תירוץ: ריבה רחמנא "תורת". קושיא: ומה ראית? לרבות את החיצונה ולמעט את העוף? תירוץ: מסתברא 'חטאת בהמה' הוה ליה לרבוויי, שכן 'בהמה, שחיטת צפון, וקבלת כלי, וקרן, ואצבע, וחודה, ואישים': כי היא דומה לה בכל הדברים הללו, כפי שביארנו למעלה. קושיא: אדרבה 'חטאת העוף' הוה ליה לרבוויי, שכן הזאה כמותה! תירוץ: הנך נפישין: יש יותר דמיון בין חטאת הפנימית לחטאת החיצונה, מאשר לחטאת העוף.

*

בעי רבי אבין - חטאת העוף שהכניס דמה בצוארה בפנים, מהו? הדין הוא, שאם דם חטאת חיצונה נכנס להיכל, החטאת נפסלת מלהקרבה. דין זה הוא דוקא בהכנסת הדם כשהוא בכלי שרת.

רבי אבין מסתפק מה הדין אם הכניס חטאת העוף להיכל, לאחר שמלק אותה וקודם שהיזה מדמה, כשדמה בתוך צווארה. האם הצוואר נחשב כ'כלי שרת', וזאת משום שאין בעוף קבלת דם בכלי אלא הזאה מצוואר העוף. ואם כן החטאת נפסלה. או שהצוואר של העוף נחשב כמו צוואר של קרבן בהמה, והרי בהמה שהוכנסה להיכל לאחר שחיטתה קודם שקיבלו את דמה אינה נפסלת. כי בפסוק כתוב שחטאת נפסלת במקרה "אשר יובא מדמה", ולא מדמה עם בשרה. ולכן גם חטאת העוף אינה נפסלת.

ת"ש פירכסה: כתוב בבבביתא שאם חטאת העוף פירכסה לאחר המליקה, ומתוך הפירכוס היא נכנסה להיכל ויצאה בחזרה, היא כשרה. משמע שאם הכהן הכניס אותה בעצמו והחזירה היא פסולה. מוכח שהכנסת דמה בצווארה פוסל אותה.

דחייה: וליסעמין: ולשיטתך המוכית, הרי לגבי קדשי קדשים כתוב בבבביתא (אחרת), שאם לאחר השחיטה הבהמה פירכסה ויצאה מצפון העזרה לדרום העזרה, וחזרה לצפון, וקיבל דמה בצפון, כשרה. וכי גם שם תדייק שאם הכהן הוציא את הבהמה לדרום והחזירה היא פסולה? הרי זה לא יתכן! אלא התנא כתב

את המקרה שהבהמה יצאה לצפון, אגב מקרה אחר שהוא כתב שם בברייתא, שהיא פירכסה ויצאה מחוץ לעזרה וחזרה, שבזה היא פסולה.

הכי נמי: ואם כן גם בברייתא שהבאת מחטאת העוף שפירכסה ונכנסה ויצאה, אין להוכיח לגבי הכנסת כהן את העוף לפנים. כי התנא כתב את המקרה הזה, רק בגלל המקרה של חטאת העוף שפירכסה ויצאה מחוץ לעזרה ונכנסה בחזרה שפסולה.

*

בעי רבי אבין נשפך על הרצפה ואספה מהו? אם נשפך הדם של חטאת העוף מהצוואר שלה לרצפה, ואסף את הדם בכלי, והוא רוצה להזות אותו על המזבח. האם הדם כשר?

הספק הוא, האם התורה לא הצריכה כלי שרת בחטאת העוף, ואמרה שיכול להזות מדמה ישר מצווארה, אבל הכלי לא פוסל. ולכן כשאספו מהרצפה הוא כשר. או שהתורה פסלה בה כלי שרת, ולכן אם אספו מהרצפה הוא פסול.

אמר רבא ת"ש: מהברייתא שהובאה לעיל. יכול יהא דם חטאת העוף טעון כיבוס? תלמוד לומר "זאת תורת החטאת" למעט חטאת העוף. אך אם תעלה בדעתך שדם חטאת העוף המונח בכלי שרת נפסל, מדוע צריך פסוק למעט דם חטאת העוף שניתז על הבגד? הרי ברגע שהדם שניתז מגיע אל חלל הבגד, הוא בעצם נכנס לחלל כלי ונפסל, וממילא כשהוא נוגע בבגד הוא כבר דם פסול שאינו טעון כיבוס!

דחייה: אמר רב הונא בריה דרב יהושע במדביק כלי בצוארה: אין ראייה. כי יתכן ומדובר באופן שהוא מצמיד את הבגד לצואר העוף, ואז הדם נוגע ישירות בבגד. ועל כך צריך פסוק למעט דם חטאת העוף שנוגע בבגד.